

Berömda frimärkssamlare:

MAURICE BURRUS

av Tage Johansson

Liechtenstein gav den 5 december 1968 ut en serie betitlad »Pionjärer inom Filatélien» omfattande tre frimärken:

- 20 Rappen Sir Rowland Hill
- 30 » Philippe de Ferrari
- 1 Fr. Maurice Burrus.

Om Ferrari har jag redan skrivit i Postryttaren 1967. Han kan räknas till de verkliga pionjärerna eftersom han började samla redan före 1860. När Burrus inträdde på scenen var både frimärkshandeln och samlandet organiserat. Man kan säga att Burrus, född 34 år efter Ferrari, tillhörde den andra generationen av filatelister. Emellertid är Burrus ifråga om samlingarnas omfattning en värdig efterföljare till Ferrari och i fråga om kvalitet klart överlägsen. Kvalitetskraven har framför allt på grund av de internationella utställningarna fixerats och skärpts under åren.

Han hade många drag gemensamma med Ferrari, ett rabiät samlarintresse ej enbart begränsat till frimärken. Han ägde även en stor porslins- och miniatyrsamling. Hans bibliotek innehöll sällsynta böcker och handskrifter. Han hade ett djupt intresse för arkeologi och understödde utgrävningar av romerska ruiner i trakten av Avignon. Skillnaden ligger i att Burrus var en aktiv affärsman, hade samlandet som hobby och ej som livsmål.

Liksom Ferrari var Burrus en särpling, mycket rik, och visade ej gärna sina samlingar och skatter. Låt oss se hans livsöde, så långt man kan följa det med den förtegenhet han insvepte sig i.

Burrus föddes den 8 mars 1882 i Sainte Croix-aux-Mines i Elsass. Alltså var han född i Tyskland, blott 100 km från Basel. Dock hade han schweiziskt medborgarskap på grund av de säregna förhållanden som alltsedan romartiden rått i dessa gränsområden mellan Frankrike och Tyskland. Hans farfar Martin Burrus hade nämligen vin- och framför allt tobaksodlingar. Han fann för gott att år 1814 fly till Schweiz, närmast därför att Napoleon 1810 upprättat ett tobaksmonopol, vilket hindrade hans affärer. Redan året därpå 1815 störtades Napoleon och i freden i Wien fick flyktingarna från Elsass rätt till medborgarskap i kantonen Bern. Där återupptog Martin sina tobaksaffärer, vilka under hans energiska och skickliga ledning gick en ny blomstring till mötes. Efter fransk-tyska kriget återvände Martins tre söner till sin hembygd i Elsass och fortsatte den vinstgivande tobaksfabrikationen.

Efter merkantila studier inträdde den unge Maurice i familjeföretaget, men påmindes snart om sin samhörighet med Schweiz i och med inkallelse i militärtjänst, där han nådde korpralsgraden. Så snart han återkom, ägnade han hela sin energi åt firman, som han förde till en oanad framgång.

Det första världskriget bröt ut och Elsass återerövrades av Frankrike. Maurice råkade därigenom i fransk fångenskap till 1918. Genom freden i Versailles överlämnades Elsass till Frankrike och 36 år gammal bytte Maurice nationalitet för tredje gången.

Kort efter kriget övertog franska tobaksmonopolet Burrus' fabriker. Emellertid hade Burrus under sitt växlingsrika liv förutsett detta och i tid placerat sin växande förmögenhet i flera länder och i flera branscher. Hans verksamhet omfattade ej endast tobaksindustri utan också gruvor, chokladfabriker och tomter.

I Sainte Croix-aux-Mines, där Burrus hade ett lantslott i fransk stil, byggde han upp sina samlingar. Redan som pojke omkring 1890 tog han tillvara märken ur faderns korrespondens. Mest rörde det sig om Elsass-Lothringen och »Sittande Helvetia», som blev stommen i hans frimärksamling. De största sällsyntheterna härrörde från tiden efter första världskriget, då han i konkurrens med engelske kungen och den amerikanske textilmagnaten Hind förvärvade världens topprariteter på auktioner efter Ferrari.

Det politiska läget mellan Frankrike och Tyskland tillspetsades 1939 ännu en gång och Hitlers arméer inföll i Elsass. Hans slott utplundrades, men sina frimärken hade Burrus redan satt i säkerhet i Schweiz och USA.

Vad nazisterna lastade i bilar, medan Burrus såg på, var lådor fyllda med hundratals album, dock endast innehållande falsifikat och sämre dubletter. Detta var ordnat i förväg. Besvikelsen, när lasten anlände till Berlin, torde man lätt kunna föreställa sig.

När Burrus samlingar befann sig på höjden, omfattade de ca 500 album, välordnade och katalogiserade.

Liksom flera rika män ägde Burrus många egendomar och tyckte om att byta vistelseort, när så föll honom in. De antika möbler tyskarna konfiskerade lyckades han efter kriget med hjälp av sina resurser återköpa över hela Frankrike och kunde snart återställa sina slott och herresäten i det skick de befann sig före andra världskriget.

Personligen var han liksom Ferrari ytterst blygsam och tillbakadragen, föga framträdande i klädseln. Ställde gärna ut anonymt. På London International Stamp Exhibition 1950, där Sverige representerades av sin dåvarande främste filatelist, Benzinger, utställde Burrus under pseudonymen »Sextus Africanus» bl. a. Sachsen Nr 1 i ett ark om 20 st. jämte det berömda Mauritiusbrevet. Så berättas det att han vid nationella utställningen 1955 i Lausanne kom utan åthävor med sina albumblad hoprullade i en vanlig torgkorg sådan som kvinnorna i Elsass brukade vid sina matvaruinköp. Stegade in i utställningslokalen och satte upp sina objekt i de ramar som tilldelats honom i avdelningen Hors Concours under motto »Africanus». Detta gjort, tågade han ut och satte sig upp i sin Bentley bredvid sin i vitt uniformerade chaufför.

På äldre dagar angreps han av reumatism och kunde ej ens hålla i en pincett och plocka med sina frimärken. Därtill kom att han råkade i tvist med myndigheterna i Elsass, varför han flyttade över till Lausanne. Han blev missmodig och beslöt sälja sina samlingar. Han trädde i förbindelse med den sedermera så beryktade firman Shanahan, sålde en del, kände sig besviken och dog strax därefter den 8 december 1959.

Hans arvingar var några brorsöner, som så småningom sålde hans samlingar på världsberömda auktioner under åren 1962—67, huvudsakligen hos Robson Lowe och Urs Peter Kaufmann. Det sägs att värdet av samlingarna uppgick till ca 100 milj. kronor.